

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Chronicon Cisterciensis Ordinis

Le Mire, Aubert

Coloniae Agrippinae, 1614

72. Vt Omnium Mvlierum fugiantur oscula.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11259

in antiquam versuti hostis nequitiam demerguntur.

VT OMNIVM MVLIERV M 72
fugiantur oscula.

Periculosum esse credimus omni religione vultum mulierum nimis attēdere: & ideò nec viduam, nec virginem, nec matrem, nec sororem, nec amitam, nec vllam aliam fœminam a iquis frater osculari præsumat. Fugiat ergo fœminea oscula Christi militia, per quæ solent homines sæpè periclitari, vt pura conscientia & secura vita, in conspectu Domini perenniter valeat conuersari. Et sic desinit Regula Templariorum olim Equitum: de quibus Origines nostras Equestres, Latinè & Gallicè editas.

Anno millesimo centesimo vigesimo- ANNO
octauo, Reinoldus Comes Lucemburgi 1128.
monasterium Neoburgi condit in d. Argen- Nouum
castrum
in d. ar-
gentinens.
si.
tinenfi, quod vocatur *Nouum Castrum*, vbi
& sepultus est. Ita Guillimannus in histo-
ria Episcoporum Argentinensium. Idem
postea monasterium locupletauit Frederi-
cus II. Dux Sueuiæ.

Eodem anno fundatum est Monaste-
rium VValkenreda, in Thuringia ab Adel- W'alken-
reda;
heida Comitissa Clettenbergica, iuxta Hart-
houen.

Anno

ANNO

1129.

*Vrsicamp.
pus in d.
Novio-
mensi.*

Anno 1129. cœnobium *Vrsicampi* fundatum est à nobilissimo præfule Nouiomensi, Domino *Simone*, qui Hugonis Magni filius erat, frater autem Radulphi Comitis, & Ludouici Regis fratruelis; adducto conuentu monachorum à Claraualle, & Domino *Valeranno* primo Abbate ordinato, qui primus ex nobilioribus personis Clarauallensem suam conuersatione illustrauit. Ita Robertus Abbas, Sigebertini Chronici continuator. Idem tradit Meyerus in Annalibus Flandriæ.

Ecclesiam Vallis Lucentis anno eodem consecratam, tradit Robertus in Chronico Altifiodorensi.

Anno 1130. S. Bernardus ab Innocentio II. Papa mittitur ad Guilielmum Aquitaniæ Ducem, eundemq; Comitem Pictauiensem, vt relicto Anacleto Antipapa, redeat ad Ecclesiæ Catholicæ communionem: quibus de rebus fusè Baronius Tomo 12. Annalium.

Eodem anno Sigefridus Comes Bomelborgius, in Saxonia fundauit insignem Abbatiam Amelongsborne dictam, assumptis è veteri Campo aliquot monachis, quibus eam inhabitandam dedit.

*Balduinus
I. Cardi-
nalis.*

Balduinus, natione Gallus, Clarauallensis monachus, Ord. Cisterciensis, S. Bernardi discipulus (cuius idem meminit epist. 138. & 144.) primus ex illo ordine ab Innocentio II. crea-

crea-

creatur Cardinalis, & postmodum Archiepiscopus Pisanus. Meminit eiusdem Alamanus ex monacho Claravallési Episcopus Altifiodorensis in vita S. Bernardi.

Guerricus Abbas Igniacensis, itidem S. Bernardi discipulus, antea Tornacensis in Belgio Canonicus, & scholæ Magister scripsit opus Sermonum, editum Parisijs, Louanij & Antuerpiæ. Floruit an. 1130.

Anno eodem Innocentius II. Papa Leodio veniens, Claram-Vallem visitavit, ubi summum tunc rigor monasticus ac disciplina vigeat; quod his verbis narrat Bernardus Abbas Bonæ Vallis, in vita S. Bernardi:

Rediens autem Leodio, Claramuallem Dominus Papa per seipsum voluit visitare. Vbi à pauperibus Christi, non purpura & bysso ornatis, nec cum deauratis Evangelijs occurrentibus, sed pannosis agminibus scopulosam baiulantibus crucem, non tumultuantium classicorum tonitruo, non clamorosa iubilatione, sed suppressa modulatione affectuosissimè susceptus est. Flebant Episcopi, flebat ipse summus Pontifex: mirabantur Congregationis illius gravitatem, quod in tam solemni gaudio oculi omnium humi defixi, nusquam vagabunda curiositate circumferrentur, sed complofis palpebris ipsi neminem viderent, & ab omnibus viderentur. Nihil in Ecclesia illa vidit Romanus quod cuperet, nulla ibi suppellex eorum sollicitavit affectum, nihil in oratorio nisi nudos viderunt parietes.

F

rietes.

*Guerricus
Ab. Igniacensis.*

*Innocentius II.
Papa visitavit Claram Vallem.*

rietes. Solis moribus poterat inhiare ambitio, nec
damnosa poterat esse fratribus huiusmodi praeda,
cum minui non posset asportata religio. Gaude-
bant omnes in Domino, & solemnitas non cibus,
sed virtutibus agebatur: panis ibi autopyrus
pro simila, pro careno sapa, pro rhombis olera, pro
quibuslibet delicijs legumina ponebantur. Si
fortè piscis inuentus est, Domino Papa appositus
est, & aspectu, non usu in commune profecit.
Hæc ipse de paupertate & obseruantia Cla-
rauallensium.

Cæterùm Innocentius II. in Quadrage-
sima, Missam solenniter celebravit Leodij in
templo primario S. Lamberti, ibidemq; Lo-
tharium Regē Alemanniæ, eiusq; coniugem
Reginam coronavit. Aderat tum Innocëtio
S. Bernard. cum alijs Antistitib⁹ plurimis. De
his rebus fusiùs Aegidius Amez Vallis mo-
nachus in Historia Episcoporū Leodiésium.

Anno 1131. Helinburgis Comitissa à Gli-
chen, in diocesi Moguntina ædificare cœpit
Abbatiam Volkolderadensem. partim à loci
colono, partim à labore deducto nomine.

Eodem anno Clara Vallis duo cœnobia,
vno die producit scil. Longipontū & Rievallem,
& post paucos mēses Vaucellas. sic Interpolator
seu Continuator Sigeberti Gemblacésis,
Robertus Abbas Montis Naualis. Est autem
Longipontus seu potius Longus Pons, situs
in diocesi Suefsionensi, Rieuallis seu Rihe-
vallis in Anglia, & Vaucellæ in d. Camera-
centis

Longus
Pons.
Rieuallis
in Anglia.

cenſi: de quibus plura infrà anno ſequenti.

Circa hunc annum Albero Virduneniſis Episcop⁹ fundauit Abbatia de *Caſtillon*: teſte VVaffeburgio lib. 5. Antiquit. Belgicarum.

His temporibus ordo Canonicus Præmonſtratenſis, & monaſticus Ciftercieniſis quaſi duæ oliuæ in conſpectu Domini, pictatis lumen & deuotionis pinguedinem mūdo miniſtrabāt: & quaſi vites fructiferæ religionis palmites circumquaꝑ; propagabant, & per oēs ferè Chriſtiani orbis terminos bonæ opinionis odore paulatim diſuſo, nouas Abbatias, vbi antea Dei cultus nō fuerat, cōſtruebant. Vnde etiā in Syriam & Palæſtinam de Præmonſtrato fratres miſſi: nonnullas Abbatias ædificauerunt. Eratq; circa hæc tempora pulcra ac decora facies Eccleſiæ, diuerſorum ordinū ac profeſſionū circumdata varietate: dum hinc Præmonſtratēſes, hinc Ciftertienſes, inde Cluniacēſes monachi, tum & diuerſi habitus & profeſſionis ſanctimoniales, & mulieres Deo deuotæ, in continentia atque paupertate ſub obedientiæ iugo regulariter viuentes, feruore religionis inuicem prouocarent, & noua diuerſis certatim in locis monaſteria fundarent. Cūm his etiam monachi Cartuſienſes & ipſi paulatim pullulabāt, qui præ cæteris continentes, peſti auaritiæ, qua plurimos ſub religionis habitu laborare videm⁹, terminos poſuerūt, dum certū numerū

hominum, animalium, possessionum, quam eis prætergredi nullo modo liceat, statuerunt: & ipsi singulis singulas cellulas habentes, ac rarò, vel ob Dei cultum, vel ob mutuum charitatis solatium conuenientes, perfectiùs mori mundo, & cæteris tantò diligentius, quantò secretius, viuere Deo elegerunt. Ad hæc etiam milites templi Hierosolymitani: Fratres quoque de hospitali sub religioso habitu continenter viuentes, vbique se multiplicando diffundeabant: & quæ poterant, vel de fidelium eleemosynis ad opus Deo militantium, in infirmorum quoque ac pauperum Hierosolymam petebant. Sed præfules Ecclesiarum ac Principes seculi promptissimè annuebant, vel etiam sponte offerebant terras, prata, nemora, & cætera, quæ monasterijs ædificandis necessaria erant. Ita Robertus Abbas Montis.

*Aurea
Vallis in
Ducatu
Luxembur-
gensi.*

Anno Christi 1070. Monachi quidam professione Benedictini, ex Calabria prædicandi Euangelij gratia in Lotharingiam transferunt. Cumq; varia loca peragrassent, hunc demum philosophiæ Christianæ exercendæ aptissimum, vtpotè ab hominum congressu remotum, & nemoribus fontibusque amœnum delegerunt, donante & adprobante *Arnulfo* Comite Chiuenti, siue Chiniacensi.

Censum auxit postea *Machtildis* Godefredi Gibbosi Lotharingiæ Ducis vidua.

Arnul-

Arnulfo Comite anno 1110. defuncto, & Metis sepulto, successit *Otho* filius, qui reuocatis in Calabriam monachis, imperfecta monasterij ædificia cum omni censu annuo duobus secularibus sacerdotibus attribuit, Treuerensi Archiepiscopo consentiente. Itaque multis annis in Aurea valle *Canonici*, sub vnus Præpositi regimine refederūt, & templum suum ab *Henrico* Virdunensium Antistite in honorem B. Virginis, & S. Apostolorum Petri & Pauli consecrandum curarunt.

Otho Comes anno 1130. obiit, Chiniaci in templo S. Vnaburgis sepultus. Post cuius obitum, cum liberius, quàm par erat, Canonici viuerent, *Albero* Virdunensium Episcopus, Chinensium Comitum familia natus, B. *Bernardo* Clarauallensi Abbati locum obtulit. Is itaque *Constantinum*, Abbatem ibi futurum, & alios monachos septem ad Auream Vallem destinauit, anno Christi 1131. 1131. Innocentio II. Pontifice. Hæc ferè *Ioannes Bertelius* Abbas Epternacensis, in sua Ducum Luceburgensium historia: apud quem plura vide huc spectantia.

Cæterum quo anno Valcellensis Abbatia, secundo miliari à Cameraco, sumpserit exordium, non aliundè certius hauserimus, quàm ex Appendice à Valcellensibus addita ad *Sigeberti* manuscriptū Chronicon, quod

Val cellensis vulgò Vancellensis d. apud Cameracum.

E 3 olim

olim Abrahami Ortelij fuit, nunc in bibliotheca Collegij Societatis I E S V Antuerpiæ

ANNO adseruatur. Eius hæc sunt verba. Anno mil-
1131. lesimo centesimo tricesimo primo, in-
ceptum est monasterium S. Mariæ *Valcellensis*

1232. Ecclesiæ. Anno millesimo centesimo tri-
cesimo secundo, venit conuentus Mona-
chorum, cum Abbate suo, nomine *Radul-
fo*, à Claravalle ad hunc locum, qui voca-
tur *Valcella*, die prima Kalen. Augustarum,
qua die celebrabatur festiuitas Sancti Petri
ad Vincula. Hic Radulfus primus Ab-
bas huius cœnobij, de Anglia oriundus,
vita, moribus, & feruore religionis omnibus
exemplo fuit. Hos adduxit beatæ memoriæ
S. Bernardus, primus Abbas Clarauallensis
cœnobij.

1149. Anno millesimo centesimo quadragesimo
nono consecrata est Ecclesia B. Mariæ Val-
cellensis cœnobij, à *sampson* Remorum Ar-
chiepiscopo VII. kal. Iunij.

Anno millesimo centesimo quingen-
tesimo primo Radulfus migravit è mun-
do. Cui successit vir venerandus, *Riquardus*
nomine, & ipse de Claraualle sumptus,
moribus maturus, discretionem præci-
pius, hilaris vultu, affabilis in collo-
quijs, statura decorus, temperatus in omni-
bus.

1179. Anno millesimo centesimo septuagesimo

nono

nono, III. Kalend. Iunij, feria tertia leuata sunt ossa Abbatum huius loci de Capitulo, in quo à principio positi fuerant, videlicet Domini Radulfi primi Abbatis, & Domini Riquardi secundi, & Domini Nicolai, qui loco tertio successerat, sed præ nimia corporis infirmitate, ipsam Abbatiam dimiserat, & posita sunt à Domino Alelmo, qui regimen quinto loco susceperat, condigno honore infrà maceriam nouæ Ecclesiæ, quæ est intra ostium ipsius Ecclesiæ & armarium, ad Septemtrionalem plagam, in locis honorificè præparatis, cunctis ministris albis indutis, adstante etiam copioso conuentu tam conuersorum, quam monachorum, & multitudine secularium plurimorum.

Ista autem Abbatum translatio facta est per Concilium, quod ipso anno sub Alexandro Papa Tertio Romæ celebratum est. *Hactenus ex Valcellensi Appendice à nobis edita cum Sigeberti Chronico.*

Est autem Valcellis (sic beatus Bernardus nuncupat) templum longè pulcherrimum, atque inter cætera huius ordinis apud Belgas amplissimum, quodque templum cathedrale Cameracense superat longitudine, à nobis aliquando cum admiratione spectatum. Epist. 106

De Hugone Decano Cameracensi, mona-

sticen Valcellis amplexo, & sanctitatis opinione claro, lege Thomam Cantipratanum, lib. 1. Apum. cap. 20.

Lancken-
beim.

Lanckenheimium siue in diœcesi Lanegkheimium Babenbergensi situm est: de quo sic Bruschius: Est id situm non procul à Mœna fl. tribus à Culmbachio miliaribus versus Babenbergam, omnium, quæ vidi, cœnobiorum non solum magnificentissimum, sed & munificentissimum. Nam omnibus ibi viatoribus, tam equitibus quàm peditibus gratuitum patet hospitium. Subiacet visitationi Abbatis Ebracensis, estq; fundatum anno 1132. ab Othone Episcopo Babenbergensi VIII. fundum sibi hereditarium extruendo cœnobium liberaliter conferente.

Vndecimus huius loci Abbas Ioannes Vuirbergius, primus monasterio suo insulam, & alia ornamenta sibi à Pio IV. Pont. Max. concessa intulit, Obijt quæ anno 1379.

Sub Frederici Heuglini Abbatis XIV. gubernatione, an. 1445. florere cœpit celebre sacellum XIV. Auxiliatorium, in monte Staphelstein: Ita Bruschius.

Fons sa-
lutis.

Fons Salutis, vulgò Heilsbrun, in diœcesi Bambergensi visitur; de quo sic Bruschius: Magnificentissimum hoc cœnobium, medio ferè itinere inter Noribergam & Honoldisbachium ditionis, hodie Brandeburgensis oppidum, fundatur an. 1132. ab Othone Comite Andecensi, Episcopo Bambergensi octavo, & à Rabathone ac
Con-

Conrado Comitibus Abenbergersibus, horumque vxoribus Mechtilde & Sophia. Spectantur in hoc monasterio magnifica Marchionum Brandeburgensium, & Burggrauiorum Noribergensium, itemque Nassouiorum, & aliorum variorum Comitum Mausolea: Ita Bruschius.

Cisterciensis Ordinis monachi in Angliam transeunt, adiuuante viro nobili *Gual-* *Ribeval-*
tero Exspec, Anglo, Stephani Hardingi III. *lis in An-*
 Abbatis Cisterciensis discipulo, qui ad Ri- *glia.*
 heuallem, seu Rieuallem, hoc ipso anno cœnobium ipsis construxit. Ita scriptores Anglici, sed Robertus Sigeberti Continuator dicit Rieuallem an. 1131. fundatam, monachis è Longo Ponte accitis: vt suprà diximus. In Rubra Valle apud Bruxellam exstat manuscripta vita B. Alredi siue Ealredi, Abbatis Rievallensis. Idem Ealredus scripsit vitam S. Eduardi Regis Angliæ à Surio editam.

Domus Cæsarea, vulgò *Kaysersheim*, vel *Domus*
 abbreviationem *Kayshaim*, magnificum at- *Cæsarea.*
 que opulentum hoc monasterium in Ducatu Neuburgensi, & Graifspacensi, anno 1133. fundatum est ab Henrico Comite à Lechsmund, & Graifspach, & Loicarda eius coniuge (quæ ibidem cum marito est sepulta) & à filijs Henrico II. & VVolgerado. Visitur hoc monasterium apud Donnauverdam urbem imperialem, non procul à Lici & Da-

rubij confluyente, in dicecesi Augustana, sub
visitatione Abbatis Lucellensis. Ita VVigu-
leus Hundius in Metropoli Salisburgensi,
& Gaspar Bruschius in Chronologia mona-
steriorum Germaniæ.

*S. Bernar-
dus propa-
gat ord.
Præmon-
straten-
sem.*

S. Bernardum quàm plurima Ordinis sui
monasteria excitasse, patet ex dictis & dicen-
dis. At verò est quod magis miremur, nimi-
rum & Ordinis Præmonstratensis eximium
cultorem ac propagatorem fuisse Bernar-
dum. Testis locuples nobis erit nobilissima
Tungerloensis apud Brabantos Abbatia, insti-
tuti Præmonstratensis, quæ S. Bernardo ex-
ordia sua ac libertatem magna ex parte de-
bere libens fatetur. Burchardi itaque Came-
racensis Episcopi diploma audiamus.

In nomine sanctæ Trinitatis, & indiui-
duæ Vnitatis. Notum sit tam præsentibus
quàm futuris in perpetuum. Desiderium,
quod ad religionis propositum & animarum
salutem pertinere môstratur, animo nos de-
cet libenti concedere, & petentium deside-
rijs congruū impartiri suffragium. Ego itaq;
Burchardus, Cameracensium Episcopus, peti-
tionem religiosorum virorum, *VValtmanni*
videlicet Antvverpiensiu Abbatis, & *Bernar-
di* Clarauallensis, approbandam æstimavi,
supplicantium, vt Ecclesiam de *Tongerlo*, li-
bertate donarem, quatenus in ea fratres Præ-
monstratensis ordinis, sub regula B. Augustini
degen-

degentes, liberè & quietè Deo famulari valeant. Quam petitionem bonam iudicans, ideoque benignè exaudiens, prædictam Ecclesiam B. Dei Genitricis, semperq; Virginis **MARIAE**, ab omni exactiōe, debitisque obsonijs ad sustentandos Canonicos in ea Deo, sanctæq; eius Genitrici seruiētes, liberam facio. Deinde vt canonicum & iustum est, libens constituo, vt in statuendo Abbate sanior pars Conuentus liberam potestatem obtineat, electus verò Cameracensi Episcopo præsentetur, vt ab eo sine vlla contradi- ctiōe, vel cuiuslibet personæ aliqua exactiōe consecratus, in parochia sua ius synodale liberè obtineat. Fratribus autem eiusdem loci auctoritate Dei & mea prohibeo, ne post factam obedientiam aliquid proprium, secundum communis vitæ professionem, liceat habere, neque sine eiusdem Abbatis licentia & assensu Congregationis discedere. Si verò per inobedientiam aliquis discesserit, & à qualibet Ecclesia vel persona ignoranter, vel scienter receptus fuerit, postquam Abbatis querimonia quocunque modo retentori innotuerit, nisi eum sine dilatione dimiserit, sit retentor cum retento in sententia excommunicationis. Si autem quolibet casu tota terra inbannita fuerit, clausis quoque ianuis hæcantet Ecclesia. Abbas quoque ad synodum

NON

non cogatur, nisi sigillatis Episcopi litteris fuerit euocatus. Quid autem hæc Ecclesia possessionum habeat, huic chartæ inferere necessarium iudicauimus. Duas partes decimæ eiusdem Ecclesiæ & dominicaturam videlicet quadraginta bonarios cum molendino vno: Terram in eadem parochia soluentem annuatim XIX. sextaria brasij cum X. vasculis hordei: Terram insuper ibidem soluentem XII. solidos & denarium vnū, cum cæteris terræ debitis, & manso vno, soluentem manipulum quartum. Et insuper mansum vnum, VVimble mansum soluentem V. solidos cum suis debitis: vele terram soluentem III. solidos & dimidium cum reliquis debitis. Quicumque autem ista infringere aut auferre, vel huic nostræ paginæ, sigillo nostro signata, contraire præsumperit, in extremo examine cruciandus æternaliter diabolo tradatur. Pax igitur & benedictio conseruatores protegat; dissipatores verò vltio ignis æterni cum diabolo feriat. Vt autem hoc ratum omni tempore habeatur atque à nullo præsumptore maligno violetur, quoscunq; dissipatores huius mei beneficij à gremio matris Ecclesiæ eiectos publicè excommunicauimus, nisi ad emendationem & satisfactionem venerint.

Sigillum mei ipsius Burchardi Episcopi.
S. Ioannis Archidiaconi. S. Theodorici Archidiaconi

chidiaconi, S. Rudolphi Archidiaconi, S. Paruini Abbatis S. Sepulcri, S. VValteri Abbatis S. Autberti, S. Hugonis Decani, S. Eustachij Scholastici, S. VValtmanni Antverpiensis, S. Bernardi Clarauallensis. Acta sunt hæc Cameraci anno Dominicæ incarnationis M. C. XXXIII. regnante Conrardo semper Augusto. 1133.

Hoc eodem anno Ebrardus ex Comite Montensi monachus & sacerdos Ordinis Cisterciensis, post multas peregrinationes, & humilem vitam quam in Morimundo ignotus egerat, agnitus, & in patriâ reductus, ædificauit insignè Abbatiam veteris Montis nõ longe ab Vbijs, ob φιλαδελφίαν veteri Campo semper iunctissimam, quæ opinione Monastica disciplinæ optimè conseruatæ, multis alijs paulatim deficientibus, vsque hodiè præfulget.

Anno eodem Ludouicus Imp. expeditionem in Italiam parat, & cum Episcopis & Archiepiscopis, ac nominatissimo Abbate Clarauallis Bernardo, Papam Innocentium Romam deducens contra Petrum Leonis, qui monasterium S. Petri munierat, eum in sede Pontificali potenter collocat: ipsum verò Ludouicum Innocentius Papa ibidem in Imperatorem consecrat. Ita Robertus Montensis. Alij id referunt ad annum 1132.

S. Bernardum in Italiam venientem sæpius hospiti-

*Clara-
Vallis a-
pud Me-
diolanū.*

hospitio excepit Anselmus V. Mediolanen-
sis Archiepiscopus : cuius caussa monasteriū
Clarauallense, extra portam Romanā, ab An-
selmo Archinto ædificandum curauit. Ita le-
gitur in Catalogo Archiepiscoporum Mediol.
Anno eodem lego fundatam Abbatiam
S. Crucis in Austria.

1133. *Waldsassen* monasterium, situm est in
diocesi Ratisponensi : de quo sic Bruschius
in Chronologia. *Cœptum est strui medijs in sil-*

*Contest-
ium in-
stituti Ci-
stertiensis
monaste-
rii.*

*uis hoc monasterium an. 1133. Geruico, viro no-
bili, auctore. Fuit is primum monachus in Sige-
bergensi Benedictinorum apud Coloniam cœno-
bio; indeque à Chunone Ratisponensi Episcopo in
Narisco abductus, Theobaldo Marchione Vo-
henburgensi locum donante, cœnobium istud stru-
xit; quod numero centesimum, inter Cistertiensia
per vniuersum orbem structa, existit.*

*Spectantur hic Mausolea Comitum Leuchten-
bergensium & aliorum: tumulus item magnifi-
cus Ioannis Episc. Ebronensis, olim in Waldsasso
monachi, qui an. 1404. obiit. Ita Bruschi. lib. cit.*

Conradus Sueviæ Dux, cū Lothario Imp.
ex Italia in Germaniam reuerso in gratiam
redit, S. Bernardo intercedente.

Anno 1134. *Vallis Clara* in d. Laudunensi,
Locus Crescens in d. Vesontionēsi, *Bellum Pra-*
rum in d. Tullensi, & *Locus S. Maria* in Anglia
fundantur.

S. Bernardus ter in Italiam venit ad Inno-
cen-

centium II. Papam, ad pacem Ecclesiæ procurandam; bis nimirum hoc anno, & tertio cum Lothario Imp. vt Baronius in Annalibus differit.

Clauftrense siue Hemmenrodense, vt hodie nuncupatur, monasteriũ in d. Treuirensi hoc eodem anno fundatum tradit Cæsarius lib. I. cap. I.

Anno 1135. monasteriũ *de Prato* fundatur, sub I. Abbate Petro: & hæc est prima plantatio, quã ex propria domo protulit Vvaleramus Abbas Vrficampi: vt in Appendice ad Sigeberti Chronicon apud Robertum Abbatem legitur.

Item fundantur *Longum Villare* in Pontiuo, *Gratia Dei*, in Pictonibus, *Alta cumba* in Burgundia, *Clara Vallis* in Longobardia, & *Fosse Noua* in prouincia Romana.

S. Bernardus Sacrosanctum Christi corpus in manib⁹ ferens, Guilielmũ Aquitanix Ducem compellat, & ad Ecclesiæ cõmunionem reducit: qua de re fusè Baron. in Annalibus.

Anno 1136. *Altus Fons* in d. Catalaunensi, *Domus Dei*, in d. Bituricensi, & *Caroli locus* in d. Siluanectensi fundantur.

Hugo Altifiodorensis Episcopus (quem *Hugo B.*
de Ordine Cisterciensi optimè meritum su- *piscopus*
prà anno 1120. diximus) in Domino pijsimè *Altifio*
obdormit. Hui⁹ in Episcopatu successit Hu- *dorensis.*
go de Monte acuto, Põtiniaci primus Abbas:
teste

teste Roberto Altifiodorensi. Obijt Hugo iste posterior anno 1151. Pontiniaci sepultus.

S. Guilielmus Dux Aquitaniae mortuus.

S. Guilielmum Aquitaniae Ducem, quem S. Bernardus Petro Leonis Antipapae adhaerentem conuertit, hoc anno obiisse tradit Baronius tomo 12. Annalium. Recitat ibidem Testamentum eius ex commentarijs historicis Gallicè scriptis à Ioanne Hayano Pietauiensi, Lutetiae an. 1581. editis.

Dunenensis in Flandria.

1107.

DUNENSIS Abbatia, milliari vno à furnis Flandriae oppido aedificata, in *Dunis*, id est maritimi fabuleti collibus, ab iisdem nomen accepit. Fuit initio Monachorum nigrorum Ord. S. Benedicti cœnobium, à *Ligerio* Eremita inchoatum: quod postea, *S. Bernardo* Clarauallensi Abbate agente, Cisterciensibus accessit. Quibus de rebus sic Iperius in Chronico manuscripto Bertinensi: Anno millesimo centesimo septimo fundari inceptum est monasterium de *Dunis*, per hunc modum: Dominus *Ligerius* vir sanctitate famosus, monachus de Ordine S. Benedicti nigrorum Monachorum, exemplo priscorum sanctorum Patrum, relinquens patriam, vt terrenis curis exutus, liberius Deo inferuiret, peregrè profectus in Flandriam venit, & in Furnensi territorio, non longè à Furnensi villa, locum desertum petijt, vbi inter *Montosa* & *Are-nosa* maris littora, quæ vulgariter ibi *Dunes* appel-

appellantur, refedit. Ibi que de bonis sibi tam largitione Flandriæ Principis, quam aliorum Christi fidelium collatis, capellam in honorem *B. Mariae* Virginis ædificauit, & cõuenticulum sui ordinis, nigrorum monachorum, inibi congregauit. Quem locum & conuentum ipse ibi primus Abbas, viginti & vno annis, sic rexit & erexit, vt postea cresceret in monasterium solemnissimum, quod hodie dicitur *B. Mariae de Dunis*.

Post Ligerium Dominus *Fulco* natione Biturix (teste Meyero) niger Monachus de monasterio Sauiniacensi, secundus ibidem Abbas effectus, locum ipsum & numero monachorum & possessionibus augens, decem annis gubernauit, semper in habitu & statu nigrorum monachorum. Sed florente tunc nouo Cistertiensium ordine, adueniente illo magno luminari Ecclesiæ, *B. Bernardo*, ad arctiorem vitæ frugem adspirans, in manus ipsius Bernardi, se, monasterium & conuentum sponte subijciens, habitu nigrorum monachorum derelicto, ordinem & habitum Cistertiensium adsumpsit. Quibus *B. Bernardus* Abbatem præfecit Dominum *Robertum de Brugis* oriundum, qui fuit illius loci à sua fundatione tertius Abbas, sed primus de ordine Cistertensi. *Et infra.* Temporibus Innocentij Papæ *S. Bernardus* venit in has Flandriæ partes, vbi Ecclesiam *B. Mariæ de Dunis*

Obijt Ligerius an. 1128. teste Meyero.

Ad hunc Robertum Abbatem exstant litteræ S. Bernardi.

G

ad arctio-

ad arctioris vitæ normam instauravit, de ordine nigrorum Monachorum ad Cistertiensem inuitans. Dominus enim *Fulco* tunc Abbas illius loci, se, conuentum suū & monasterium in manus B. Bernardi, & ei obedientiam fecit anno Domini M. C. XXXVIII. Et 1138. ordinavit B. Bernardus illius Ecclesiæ Abbatem Dominum *Robertum de Brugis* oriundum, virum deuotissimum, qui fuit Dunensium primus Abb. de Cistertiensi professione. Hic Dominus Robertus postquā Ecclesiam Dunensem rexerat annis quindecim, assensu & electione B. Bernardi, subrogatus est Abbas in Claraualle, B. Bernardo ad patres apposito. *Hactenus Iperius.*

Eadem ferè narrat Meyerus in Annalibus Flandriæ, additq; *Guilelmum* Normannum, & *Theodoricum* Alsaticum, Flandriæ Comites, primū agros ac possessiones huic cœnobio adsignasse. Idem de cœnobij istius amplitudine ac potentia hæc refert.

1252. Anno CIO. CC. LII. obiit *Nicolaus* præstantissimus Dunensium Abbas, patria Ballyolanus, solitus dicere, *Dunense monasterium montem esse argenteum, modò à sapientibus regatur.* Hic sub se monachos ibi habuit centum viginti, conuersos ducentos quadraginta: ex quibus intra monasterium, textores, fabri lignarij, ferrarij q; fullones, cerdones, sutores, pelliones, cereuisiarij, latomi, victores,

res, pistorum, piscatores, aliiq; omnis generis opifices quotidianam exercebant operam.

Porrò ante ciuiles in Belgio turbas, illustres erant Dunæ templo admodum spatiofo, quoque vix aliud tota Flandria erat magnificentius, quod anno Christi millesimo ¹²⁵² ducentesimo quinquagesimosecundo, per *Radulfum* Morinensem, & *Ioannem* Tornacensem Episcopos, Virgini matri consecratum scribit Meyerus. Illustres item erant Dunæ insigni bibliotheca, vetustis rarisque manu scriptis codicibus referta, & turri à nautis Oceanum nauigantibus curiosè obseruata.

Haud abs re fuerit hoc loco subiunxisse quæ de cœnobij Dunensis initijs leguntur in manu scripta Appendice, à Valcellensibus monachis, adiecta ad Sigeberti Gemblacensis Chronicon manuscriptum, quod olim Abrahami Ortelij, Cosmographi Regij, nunc est collegij Societatis IESV Antuerpiæ: Anno millesimo centesimo vicesimo octauo, cœnobium de Dunis construi cœptum est à Domino *Fulcone*, primo ipsius loci Abbate. Anno millesimo centesimo tricesimoseptimo domum suam *de Dunis*, & domum de *Claromaresch*, quàm simul incoauerat, in Capitulo Clarauallensi, sub manu Domini Bernardi, Ord. Cistertiensi, die Petronellæ Virginis, tradidit. Anno 1138. 1138.

Sic & Meyerus nuncupat hunc Fulconem I. Abbatem Dunensem, non Ligerium Eremitam

Abbas *Fulco* officium Abbatis in *Claravalle* dimisit, & Dominus *Robertus Dunis* Abbatis constituitur Non. Aprilis, lecto illo die Evangelio de cæco nato & illuminato, pulchro quodam prognostico, quod eius vita & verbo, tanquam de saliva Domini luto facto, tam humili collirio scilicet humillimi viri exemplo, multi ab innatâ mentis cœcitate illuminandi præmonstrarentur. Anno millesimo centesimo quinquagesimo tertio, Bernardus ille *Clarauallis* toto orbe nominatissimus Abbas transijt ad æterni luminis claritatem. Cuius successor factus est Dominus *Robertus Dunensis*, ab ipso prælectus & prænominatus, & à *Clarauallensibus* violenter impulsus; Episcopis etiam & Abbatibus pedibus eius prouolutis. Tunc domus de *Dunis* quatuor mensibus absque pastore vacabat, donec Dominus *Albero*, ab ipso Domino *Roberto* transmissus, in regimine successit, quod duobus annis tenuit.

1158. Anno millesimo centesimo quinquagesimo octavo *Robertus* secundus *Dunensis* & *Clarauallensis* Abbas è mundo migravit. Vingtigi annis præfuit. Quindecim annis & pœnè quinque mensibus *Dunis*, quatuor annis & octo mensibus *Clarauallensibus*. Cui Dominus *Fastradus* *Camberonensis* Abbas in regimine successit.

1161. Anno millesimo centesimo sexagesimo primo,

primo, post generale Capitulum, *Lambertus* Abbas Cistertij, officio cedens, dimisit Abbatiam, & Cistertiēses Dominum *Fastradum* Clarauallēsem fecerunt sibi patrem, & *Claraualleses* acceperunt Dominum *Gaufredum* Ignicensem Abbatem.

Anno millesimo centesimo sexagesimo **1163.** tertio **xiv.** kalend. Iunij, Abbas *Fastradus* Parisijs obiit, Cistertium translatus ante Ascensionem. Cui subrogatus est Dominus *Gislebertus* Abbas Visicampi. *Hactenus ex Valcellensi Appendice.*

Claromarisci seu *Claræ Paludis* cœnobium, *Claromariscus* apud *Artesios.* hanc procul ab *Andomaropoli* in *Artesia* situm, à *Fulcone* Abbate *Dunensi* inchoatum, adeoque à monachis primùm *Benedictinis* inessum, post anno Christi millesimo centesimo tricesimo septimo ab eodem *Fulcone* Cistertiensibus traditum constat, ex *Valcellensi Appendice* ad *Sigeberti Chronicon.* Sed initia fuisse exigua; vt solent, templumque & alia ædificia, à *Theodorico* *Alsatio*, *Flādriz Comite*, eiusque coniuge *Sibylla* paulò post exstructa, *Iperius* & *Meyerus* tradunt. Istius in *Chronico Bertinensi* hæc sunt verba: Anno millesimo centesimo quadragesimo **1140.** *Theodoricus* Comes *Flandriæ* & *Sibylla* eius vxor, in hæreditate sua propria, iuxta villam *S. Audomari*, inter paludes & nemora, monasterium ædificauerunt, in honorem

B. Virginis Mariæ, & B. Bernardo tradiderunt: qui locum in Marisco situm monachis Cistertiensibus instruxit atque instituit, & propter religionis puritatem *Clarum Mariscum* nominavit, Abbatem eis præficiens Dominum *Goufridum* monachum Clarauallensem anno Domini millesimo cêtesimo quadragesimo. Postquam verò rexerat annis ferè octo, subrogatus Abbas *Guilielmus*, qui viginti annis præfuit. Iste Guilielmus Ecclesiam, claustrum & cæteras religionis officinas transtulit de loco illo, qui adhuc propter hoc vocatur *Vetus curia*, ad locum ubi nunc sunt.

Beatus autem Bernardus tunc Flandriam & Brabantiam peragrans, hanc & alias plures Abbantias construxit, quæ omnes, quia per ipsum, qui Abbas erat Clarauallensis, fundatæ sunt, filix sunt Clarauallis: *Hactenus Iperius.*

Itaque cœnobium istud à paludibus, quibus vndique cingitur, nomen induit. Est autem in vicino lacus mirè prodigiosus; cui nimirum insulæ variæ, arbutis, consitæ, innatant, in quibus boues, ouiumque greges pascuntur, quæque ventis huc illuc aguntur. Lacum simile Plinius Junior describit proloceri sui Fabati, nomine Vadimonis, in prædijs Amerinis: in quo se pro miraculo vidisse scribit, innatantes insulas *Herbidas*, pascuas.

*Insulæ
natantes.*

cuaf.

quasque interdum iunctas, copulatasque, interdum discordantibus ventis digestas, nonnunquam destitutas tranquillitate, singulas fluitantes. Quod & apud Claromariscum est videre interdum.

Porro cœnobium istud olim pietatis ac religionis zelo mirè floruit, adeò vt viri etiam summi sacræ ibi militiæ nomen darent. Fecit id anno Christi millesimo ducentesimo ^{1234.} tricesimo quarto, *Iacobus XLVII.* Abbas Bertinensis, & anno millesimo ducentesimo ^{1264.} sexagesimo quarto, *Gillebertus XLIX.* eiusdem loci Antistes, teste Iperio in Chronico suo Bertinensi.

Est autem Claromarisci Abbatia in limites ordinesque Artesiæ pronior, etsi Meyerus alijq; nonnulli eam Flandriæ adsignent.

Est in Artesia vetustum *Sancti Pauli* opidum, à quo illustris ac perantiqua Comitum S. Pauli familia titulum induit. Huius familiæ magnum decus *Hugo Comes*, cognomento *Campdauena*, exstitit; qui anno salutis 1137. monasterium Caricampense suo in solo instituit, Abbate & monachis Auxerrâ euocatis. Id cœnobij huius monumenta disertè loquuntur, in quo & tumuli plurimi veterum S. Pauli Comitum hodieque visuntur. Quorum, vt & Artesiæ Comitum historiam, dabit aliquando, vt spero, *R. V. Ferreolus Locrius Paulopolitanus*, apud

*Caricamp -
pus alijs
Cervicā-
pus, vulg
Cercamp.*

Atrebatens Parochus. Vide Auc̄taria à nobis edita ad Sigeberti Chronicon anno III5. & III7. Est autem Ceruicampense monasterium haud procul ab Hefdino Artesiæ opido situm, in diœcesi Ambianensi. Exstat apud eundem Locrium vetus Chronicon Caricampense, in quo dicitur monasterium

III41. istud anno III41. demùm fundatum. Vxor dicti Comitis Hugonis iacet ibidem sepulta, hac inscriptione: *Hic iacet Beatrix vxor Domini Hugonis Campus auena. Orate pro ea.*

III38. Anno III38. *Mulbrannum*, Abbatia à fonte vicino sic dicta in Ducatu VVirttembergensi à Gunthero Episcopo Spirensi fundatur. Huic Abbatia de *Paris* per Pium II. Papam est incorporata, Abbatiali titulo in Prioratum commutato. Ex hoc loco monachi sæpè adsumpti sunt ad alia cœnobia regenda: vt ad *Brumbachense*, d. Moguntinæ, in Franconia, ad *Speciosam Vallem*, in eodem tractu; ad *Schonauiam* apud Heidelbergam, ad *Otterburgum* in Palatinatu, & ad *Nouam Ciuitatem* in Austria. Ita Bruschius, in Chronologia monasteriorum Germaniæ, qui & Stampensis cœnobij eo loco meminit,

S. Anastasi monasteriū in Vrbe. Romæ monasterium ad Aquas Saluas in honorem *S. Anastasij* martyris Innocentius II. Papa construit, & S. Bernardo tradit: qui ex Clara Valle eò Bernardum Pisanum cum socijs misit. Is postea fuit Eugenius
Papa

Papa III. Baronij Annalium Tomum 12. consule.

Hoc tempore *Alexander* primus Abbas Mortui Maris, se & domum suam tradidit Abbati Vrsicampi. Ita Continuator Sigeberti.

Godefridus ex Priore monasterij Clara-Vallensis fit Episcopus Lingonenses. Vide Baron. in Annalibus.

Aurora Abb. in Germania fundata est circa annum 1138.

Parisiense monasterium, vulgò *Paris*, in *Paris*. pede Vogesi montis, conditum lego circa annum Christi 1138. olim Abbatiali, post nò 1138. nisi Prioratus titulo decoratum. Cùm enim summa Abbatum ac monachorum quorundam nobilium negligentia, ad extremam paupertatem esset redactum, Pius II. Pont. Max. circa annum 1453. illud Mulbrunnensi cœ- 1453. nobio adiunxit, siue vt loquuntur, incorporavit, & suppressa dignitate Abbatiali Prioratum constituit. Sicq; per monachos Mulbrunno missos disciplina est instaurata. Hæc ex Bruschio & alijs hausimus.

Ad *Speciosam Vallem*, & *Brunbacum*, duo *Speciosa* potentissima in Ostrofrancis cœnobìa ex- *Valle.* struenda, & plantanda, primos Abbates & *Brunba-* Monachos ex Mulbrunnensi Ducatus VVir- *cum.* tenbergensis monasterio accitos esse, testatur Bruschius, libro sæpiùs citato, in Mul-
G 5
brunni

brunni descriptione. Est autem Speciosa val-
lis apud Mehmullum sita, Brunbacum verò
apud VVertheimium opidum.

*Salem si-
ne Sale-
mitana
abb.*

*Salomonis villa, nonnullis Alemanni villa, om-
nium cœnobiorum in Germania facile pulcher-
rimum atque opulentissimum, milliari vno ab
Vberlinga Imperiali opido distat. Nomen hoc
illi inditum volunt, quod ad templi Hierosoly-
mitani similitudinem sit conditum: alij verò
à Salomone Pastore quodam deriuant, qui pri-
mam ibi cellam sibi struxerit. Fundator ex-
stitit Guntheramus Baro ab Adelsreutte, qui an.
1138. obiit.*

*Ceterum maxima opes ac facultates huic
cœnobio accessere, per diligentem ac prudentem
œconomia administrationem.*

*Auxere & dotem Imperatores Conradus Sue-
uus anno 1142. & Fredericus Barbarossa anno
1155. itemque Eberhardus, vel, vt alij vocant,
Burchardus Salisburgensis Episcopus, Rom. Sedis
Legatus, qui secundus huius loci fundator habe-
tur, & honorifico hic in tumulo quiescit.*

*Fursten-
bergenses
Comites.*

*In Salemitani cœnobij vicinia est castrum
Sancti-Montis, ad Comites eius nominis spectans,
quos alias Furstenbergenses vocant. Dicitur an-
tem Mons sanctus à SS. Felice, & Regula illic se-
pultis. Ita Bruschius in Chronologia mona-
steriorum Germaniæ.*

*Sunt in tractu Suxuiæ & plurima Virgi-
num cœnobia, vt Lucida Vallis, Regis Pons, Co-*

rona

*rona Beata Maria, Pons salutis, Lucida Srel- Suevia
la, Vallis Rosarum, Fons Beata Maria, Val- monaste-
lis Dei, Vallis Sanctæ Elisabethæ Sion, Vetus cel- ria Vir-
la, Vallis Angeli, Vallis cæli, Hortus Dei, Cel- ginum,
la Sanctæ Mariæ, Vallis Gratia, Vallis sancta,
Pura Vallis, Bona Cella, Cæli corona, & Fons vir-
ginum.*

In tractu Franconiæ sunt ista Virginum Franco-
cœnobîa, *Vallis S. Crucis, Felix aula, Vallis Bea- nie.
ta Maria, & alia.*

In Bauaria, *Felix vallis.*

In Austria, *S. Nicolai monasterium in
vrbe Viennensi.*

In VVestfalia, *Porta cæli, Speculum vir- VVestfa-
ginum, cum Seÿna vnitum, Pax Dei, Porta lie.
cæli, Fons salutis, Fons B. Mariæ, apud Couf-
veldiam, Hortus B. Mariæ, Mons amoris, Pra-
tum apud Coloniam.*

In Saxonia, *Isenacense monasterium, &
S. Crucis.*

In Liuonia, *Portus Sancti Nicolai, viro- Cœnobîa
rum. Danie,
virorum.*

In Dania, *Sora, in Zelandia, item vite
Schola, in Iutlandia, Tuta Vallis, Insula Dei,
Locus Dei, & Regalis curia, omnia virorum
monasteria.*

In Morauia, *Clastrum Regina, Virgi-
num.*

In Suecia, *Noua Vallis, & Abbatia Aluestren- Suecia,
sis, virorum, fuerūt & in Noruegia, & Goth-
landia*

landia aliquot monachorum huius instituti monasteria.

*Virorum
cœnobia
in Sue-
uia.*

Sunt item in Germania quàm plurima virorum cœnobia, de quorum fundatoribus nondum nobis constat: vt apud Sueuos, *Aurora, Capella, Maris Stella, S. Urbani, & Porta cœli.*

Apud Francones *Vallis Sanctorum, Prioratus.*

*In Baua-
ria.*

Apud Bauaros, *Campus Principum, Cella Dei, Cella Principum.*

*In Au-
stria.*

Apud Austriacos, Stirios & Carinthios, *Cella Angelorum, Vallis Dei, S. Crucis, S. Trinitatis, in Noua Ciuitate Auftriæ, Nouus Mons, Victoria, Altum Vadum, & Altus Mons.*

In tractu Rhenano versus Moguntiam & Treueros, *Mons S. Disibodi, Castrum Aquile, Locus S. Marie.*

*In Pome-
rania.*

In Pomeraniæ & Prusiæ tractatu, *Riuus S. Maria, Purus Mons, Nouus Campus, & Oliua, in Prussia.*

In Misnia, & Lusatia, *Vetus Cella, S. Aegidij, & Noua Cella.*

In vtraque Marchia, *Locus cœli, Neruus S. Marie, & Cœli Porta.*

In tractu VVestfalix & diœcesi Colo-
nienfi, *Campus S. Marie, Mons S. VValpurgis, Prioratus.*

Cœnobium *Ripatorij*, duabus leucis ab vrbe *Tribe Tricasina* dissitum, anno mil-
lesimo

lesimo centesimo tricesimonono, prima sui fundamenta sortitum est, iam inde ab ipsis D. Bernardi temporibus, qui selectum ex religiosissimo monachorum suorum grege Alanum, eidem præfecit, hominem pium iuxta & doctum, tot virtutum præsidio munitum, tantoque comitatu septum, ut earum velut quibusdam gradibus anno 1151. sublime Antissiodorensis episcopatus cacumen ascensu superauerit. Verum cum usu venire solet, ut ei, qui iucundam vitæ monasticæ dulcedinem semel degustarit, nihil sapiant, minusque ad gustum sint summorum honorum fasces & Pontificæ infulæ, ecclesiastica munera oneris simul & honoris aspernatus, supremi vniuersæ ecclesiæ rectoris concessu & permisso, ad pristinum & monasticum viuendi morem, à quo se tamdiu obesse ingemiscebat, postquam sibi licuit, maturè se retulit an. 1167. ut tradit Robertus cœnobij S. Mariani monachus in suo chronico, & paulò post annum 1182. in Claravallensi monasterio mortem terrenam vitâ cœlesti commutauit, ibidemque honorificè conditus est. Dicitum autem Ripatorij cœnobium amplissimis prouentibus, vberimisque redditibus copiosissimè locupletatum fuisse constat insigni liberalitate & munificentia dominorū de villa Harduini & de Capis, quorum aliqui in eodem postremam sepulchri sedem dele-

delegerunt, quinetiam idem cœnobium gentilitia Villarduinae familiae gestat insignia.

Anno eodem fundatam lego Abbatiam S. Mariæ, apud Dublinium Hiberniæ metropolim.

Florebat hoc tempore Gallicana ecclesia per viros religione atque sapientia illustres; *Milonem* Morinensem episcopum, humilitatis virtute præcipuum *Alysiem*, Atrebatensem, liberalitate atq; facundia & consilio clarum; *Godefridum*, Lingonensem; *Hugonem*, Antifiodorensem, *Ioslenum*, Suefionensem; *Giffridum*, Carnotensem; *Albericum* Bituricensem Archiepiscopum, scientia literarum atq; consilij prudentia clarissimum.

Inter hos etiam alios multos tunc claros scientiâ viros, *Bernardus* Abbas Clara-Vallensis, vir opinatissimæ religionis, eminentissimè clarebat; qui multorum miraculorum patrator, & verbi Dei feruentissimus prædicator, atq; plurimorum monasteriorum fundator. animarum lucra maxima Deo adhibebat, adeò, vt Magistri Scholarum cum magno clericorum comitatu, etiam de longinquis regionibus ad eius optabile magisterium confluentes centenariis vel ampliori nouitiorum numero domum probationis implerent, & vno die Quadragesimæ monachi fierent. Ita Robertus Abbas Sigebertini Chronici Continuator.

Anno

Anno 1139. S. Bernardus, petente Roge-
rio Siciliae Rege monachos aliquot Cister-
tensis in Siciliam misit: vt docet Baronius
in Annalibus.

Cistercienses in Sicilia misuntur.

Cæterum in Sicilia & in Italia hodieque plurima florent Ordin. Cisterciensis monasteria, quorum nonnulla hinc recensere, quod annos foundationis ignorem.

S. Ambrosii monasterium, in vrbe Mediolanensi.

Abbatia de *Giesij*, in agro inter Anconam & Senogalliam est sita.

Abbatia Clarauallensis, alias de *Fierast*, apud Tolentinum.

Abbatia monialium, in vrbe Parmensi, & alia alibi sunt plurimæ.

Multa eaque illustria Ord. Cisterciensis monasteria in Hispania visuntur, quorum pleraque temporibus Sancti Bernardi sunt excitata: teste Mariana. lib. decimo. Rerum Hispaniæ capit. duodecimo. Alfonso (inquit) Castellæ Rex Bernardo, Clarauallensi, (quem perspecta vitæ probitas cælestium numero inseruit, magnique pro religione labores) gentili suo in primis deditus erat: eoque auctore plurima Cisterciensis familiaria monasteria exstruenda curauit: ac ferme quæ hoc tempore toto illo Hispaniæ tractu magnificentissima locupletissimaque exstant. Humanarum rerum contemptu
id ge-

Hispania monasteria.

Id genus homines initio paruo cōtenti, multis eorum studia certatim iuuantibus, quod ad numen propitiandum referre multum, habebant persuasum, breui interuallo immensas diuitias construxerunt. Venisse in Hispaniam D. Bernardum sub vitæ finem, ex eius ad Petrum Cluniacensem litteris perspicitur. Sed & templa reliqua & monasteria, quæ tota ditione constructa erant, magnis beneficijs Rex auxit: vt argumento sunt veteres tabulæ, quæ tota Hispania cum fide seruantur, in veteribus scrinijs, *Dominici Calzady, AEmiliani Cucullati, Michaelis Petrosi, Dominici Exiliensis*. Quæ templa ea tempestate, opinione sanctitatis & concursu hominum celeberrima erant. Sic Mariana.

S. Bernardus venit in Hispaniam.

Operæ pretium fuerit his subnectere illustriora aliquot Ord. Cisterciensis apud Hispanos cœnobia.

Primum sit Populetum, vulgò *Poblet*, in diœcesi Turiasonensi apud Aragonios, Abbatia per Raimundum Berengarium Regem an. 1153. fundata. In eodem tractu est Abbatia *de Sanctis Crucibus*.

Palazuelos Abbatia in veteri Castella, apud Vallisoletum: in qua residere solet Generalis Præfectus cœnobiorum Cisterciensium in Hispanijs, qui singulis triennijs eligi solet. Sunt enim in Hispania Abbates tantummodo triennales, non autem perpetui.

CON-

Constitutum id temporibus Philippi II. Regis Catholici.

Mons Sion, siue S. Bernardi Abbatia, propè Toletum.

Vallis Bona, *Riuus siccus*, *Vallis Paradisi. Sancti Martini*, *Spina*, & *Saltus Noualis*, in Castella.

S. Prudentij Abbatia in Castella veteri, secundo lapide à Logronno opido, eo loco fundata tradita traditur, quo S. Iacobus pro Christianis contra Mauros pugnauit, tempore Ramiri Regis.

Vallis Dei, *Bellus Mons*, & *Villa Noua*, in Asturia.

Mons Sion Abbatia ad Tagum flu. haud procul Toletum, habet secundum suffragium in comitijs sui ordinis.

Vallis digna, vulgò *Valdigna*, Abb. per Iacobum II. Regem fundata, secundo miliari à Valentia.

S. Bernardi Abbatia, apud Valentiam.

Benifassa Abb. per Iacobum I. Regem dotata, in tractu Tortosæ.

Sancta Fidei Abbatia, de *Santa fé*, secundo lapide à Cæsaraugusta in Aragonia.

Petra, item in Aragonia.

Vallis bona Abbatia, *Valbuena*, apud Vallisoletum.

Saltus albus, in regno Legionensi.

S. Petri de Gumeil Abb. in diocesi Vixamensi,

H

menſi,

mensi, vulgò Ofmensi apud pagum *Gumeil del zan Regalis* Abbatia, in Maiorica Insula.

Sanctorum Martyrum Abb. in vrbe Corduba.

Fiterium ad Pisoricam, *Feytero*. Vide anno 1158.

Fiterium Abbatia, *Feytero*, in Nauarra & dicecesi Pompelonensi, non procul à Tutela. Idem *Oliua*, & *S. Saluatoris*.

Alcobaza Abb. in Portugallia, per Alfonso I. Regem fundata.

Ibidem *Stella S. Pauli*, *S. Christophori*, & *S. Petri de Aquilis*.

Bellus Mons, apud Astures.

In regno Galeciæ, *Penna maior*, *Castrum Regis*, *S. Iusti*, & *S. Claudij*.

S. Mariæ Olgense cœnobium, *Virginum*, apud Burgos.

S. Vincentij, monialium, in vrbe Segouia.

Catalonia
cœnobia
Virginū.

Sunt item *Virginum* cœnobia in Catalonia, *Sancti Felicis*, *Vallis B. Mariæ*, *Vallis Domnicellarum*, *Vallis bona*, *Vallis sancta*, & *Sancti Hilarij*.

In regno Valentia, *Mons sanctus*.

In regno Cordubæ, *Sancta Maria*, *Dominarum*.

In tractu Hispalensi, *S. Clementis*, & *S. Catharine*.

In re-

In regno Castellæ, *S. Anna*, *S. Scholasti-* *Castella.*
ca, *S. Spiritus* apud Ulmedum, *S. Mariæ Rega-*
lis, apud Vallisoletum, *Fons Calidus*, *S. Ma-*
ria de Villa maiore, *S. Mariæ Regalis*, apud Bur-
 gos, *S. Benedicti*, *S. Bernardi* in opido Guada-
 laxara, *S. Felicis*, *S. Andrea*, *S. Columba*, aliàs
S. Saluatoris, *Turris Cremata*, *S. Vincentij* in Se-
 gouia, & *S. Dominici veteris* in Toletò.

In regno Legionensi, *Vallis bona*, & *S. Mi-*
chaelis.

In regno Portugalliæ, *S. Benedicti*, *S. Sal-*
uatoris, & *S. Bernardi*.

In Germania in d. Constantiensi Virgi- *Vallis S.*
 num cœnobiũ visitur, quod olim Aquarum *Crucis.*
 Haustus, vulgò *VVasserschapffen*, fortè ab in-
 numerabilibus penè in vicinia fonticulis di-
 ctum, postea à *S. Crucis* particula ex Augia
 diuite huc, vt dicitur, allatâ, *Vallis S. Crucis*
 est appellatum. Fundatum legitur circa an-
 num 1140. Equite quodam Althano, vt tra- 1140.
 dunt, locum fundumque donante. Pòst bel-
 licis tumultibus euersum, ab Hegone Comi-
 te Landauuensi instaurari cœptum est anno
 circiter 1230.

Illustre hoc monialium nobili stemmate
 natarum cœnobium, apud Riedlingam, in
 Sueuia situm. Salemitani Abbatis visitationi
 subest. Ita Bruschius.

Anno 1140. in d. Paderbornensi in VVest-
 phalia fundata est Abb. dicta Harfvvitenhu-

sen, vulgò Hardenhausen, sumptibus D. Bernardi ab Ozede Episcopi Paderbornens. & à Veteri Campo Monachi istuc traducti. Chronicon Campense.

Eodem quoque anno exstructum est in Hafsia, monasterium Heghena à Poppone Berthaque Comitibus. Floruit Conradus Monachus & archigrammateus, miraculis clarus.

Anno eodem cœnobium S. Mariæ de *Frigido Monte*, à Valeramo Abbate Vrficampi fundatur, sub electo patre Manasse. Ita Continuator Sigeberti.

Stephanus patriâ Catalaunensis, Monachum Ord. Cistertiensis, ab Innocentio II. creatur Card. & Episcopus Prenestinus. Meminit illius Alamannus in vita S. Bernardi. Exstant ad eundem variæ S. Bernardi epistolæ.

Anno eodem tradunt fundatam Abbatiam *S. Anastasij* in vrbe Roma, *Casam Marij* in agro Romano, & Abbatiam *Mellifontis* in Hibernia. De Casa Marij vide Baronium in Annalibus, anno 1030. §. II.

Sabaudie
monaste-
ria.

Vt de Sabaudia monasterijs aliquid dicamus, Amadeus II. Sabaudia Comes anno 1140. instituit Abbatia super Montem Bieugæum, vulgò de *Bieugeois*. Humbertus Comes an. 1193. monasterium in *Alpina Rupe* ad lacum Lemanium, haud procul à Geneua, vulgò

vulgò l' *Abbaye des Alpes*, & *Altercombaum* cœnobium, Gallicè l' *Abbaye de Hautecombe* fundavit. De quibus vide *Paradinum* in *Sabaud.* *Chronicis*: Sunt item apud *Sabaudos* *Stammedium*, *Bonus Mons*, *Alta Crista*, *Alta Ripa*, *S. Sulpitij*, & alia cœnobia.

Item *Virginum* cœnobia, *Via cœli*, *Bonus locus*, *Vallis nigra*, *Bella Vallis*, *Alta Ripa*, *Rotundus Mons*, & alia.

Anno 1141. fundata traditur *Abbatia Boni Loci* in d. *Burdegalensi*, & *Portagloria* in *Saxonia*.

Anno 1142. fundata est *Abbatia Victoria* in *Carinthia*, *Alta Crista* in *Burgundia*, & *Bomgardensis* Ab. in *Bergensi Ducatu*, d. *Colonienfis*, item *Vetus Mons* siue *Bergensis* Abb. in d. *Colonienfi*.

Valeramus primus *Abbas Vrficampi*, fundator duarum *Abbatiarum*, nimirum *Pratenfis*, & *Frigidi Montis*, moritur: exceptâ tertiâ, quam sibi adoptavit in *filiam*. Ita *Continuator Sigeberti*.

Anno eodem comitia *Imperij* celebrantur *Francofurti ad Mœnum*, quibus *S. Bernardus* interfuit.

Anno 1143. *Volfherus*, aliàs *Volfra- mus* de *Tegærnbanc*, & *vxor* eius *Hemma*, in prædio suo *Schuking* fundare cœperunt *Raiten- hastacheusen* *Abbatiam*, primo *Abbate* eiusdem loci *Domino Gerone*, viro venera-

*Raiten-
hastach-
sis Abb. in
Bavaria.*

bili existente ; postea verò anno Domini 1146. præfidente in Sede Romana sanctissimo Papa, Eugenio III. Pontificatus sui anno 2. in ipso verò Rom. Imp. feliciter regnante Conrado Secundo, Imperij sui nouo felicissimè, omni reuerentia honoris dignissime memorie Dominus *Conradus* primus Saliburgensis Ecclesie Archiepiscopus, considerans situm loci non esse aptum illi ordini ; habito consilio, ex consensu petitionis prædicti *Volfheri* ad habitationem fratrum & situm cœnobij, ad præfatum ordinem obseruandum, antiquam suam Ecclesiam *Raitenhaslach* in hoc loco sitam & constructam, quondam sub patrocinio S. Pancratij Martyris (vt tradit antiquitas) cum decimis, dote & familia, omnibus necessarijs, remotam Parochiam, tradidit, vt in ipsius priuilegijs latius continetur.

EVGENIVS Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filijs, *Geroni* Abbati, eiusq; fratribus de *Raitenhaslach*, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desiderijs dignum est facilem præbere consensum, vt fidelis deuotio celerem sortiatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij ; vestris iustis postulationibus, clementer annuimus, & præfatum locum, in quo diuino mancipati estis officio, sub beati Petri & nostra protectione

Etione suscipimus, statuentes, vt quascunq̄ue possessiones, quæcunq̄ue bona idem monasterium Raitenhaslach iustè, canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum ac Principum, oblatione fideiũ, seu alijs iustis modis, Dño propitio, poterit adipisci, firmavobis, vestrisq̄; successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duxim⁹ exprimēda vocabulis, locũ ipsum, quemadmodũ à venerabili fratre nostro Cunrado, Salisburgensi Archiepiscopo, vobis piã deuotiõẽ collatus est, VVindeberge cum omnibus appendicijs suis, Tierolfingen mansum vnum, cum pascuis, cultis & incultis, quæsitis legitimè & acquirēdis, in sylua, quæ vulgò dicitur Amphinger forst, pascua Porteue, areamq̄ue Sceulingen, in Frasthuzinga nominatur, in Ratisponensi Episcopatu, prædium in loco, qui Mosvogel vocatur; sic à nobili viro VVolphero, vxore quoque & filijs suis rationabiliter vobis concessum est, sanè laborum, fortè agrorum vestrorum, quos proprijs manibus ac sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus à vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergò, vt nulli omninò liceat præfatum monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, manere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia

integra conferuentur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione sunt vsibus omnimodis profutura, salua Sedis Apostolicę authoritate & diocęsanorum Episcoporum Canonica iustitia, &c. Datum apud vicum Pronianum an. 1146. Haętenus ex Hundio.

*Luca in
Polonia.*

Hoc ipso anno 1143. fundata est Abbatia *Lucensis* in Polonia, *Francarum Valliũ* in Pro- uincia, *Bella Pertica* in Vasconia, & *Spina* in Hispania.

Lego item in Polonia minore fuisse Abbatiam *Clara Tombe*, & in Polonia maiore Abbatiam *Paradisi*.

Sic & in Bohemia numerantur & laudan- tur, *Aula Regia*, *S. Corona*, *Altum Vadum*, *Sacer Campus*, & *Nouum Nemus*.

Anno 1144. tradunt fundatam Abbatiam *Belli Loci* in d. Rutenensi, & *Grandis Silua* in Vasconia; item *Sconauiam*, apud Heidelber- gam.

*Eugenius
3. fit Papa
ex Ord.
Cisterti-
ensi.*

Anno 1145. post obitum Lucij II. Papę, ob tumultuantes Romanos Arnaldistas con- uenerunt vnanimis Cardinales metuentes, in Ecclesiam monasterij sancti Cęsarij, illic- que Dei nutu, haud de gremio, ex more ali- quem eligendum putarunt ex Cardinalibus in Romanum Pontificem, sed conuertentes oculos in Abbatem monasterij S. Anastasij Trium fontium, Ordinis Cistertiensis, eidę haud pridem sub Innocentio Papa II. à San- cto Ber-

S. Bernardo præfectum, *Bernardum* itidem
 nominatum, patria Pisanum, virum probi-
 tate insignem, & prudentia in negotijs ob-
 eundis locupletem, tempore perditissimo,
 quo huiuscemodi bello civili Vrbs flagra-
 ret, putarunt fore aptissimum; quem cum sa-
 gacissimum fuissent experti, pari consensu
 summa concordia elegerunt. Ita Baronius
 in Annalibus. Dicitur est autem Eugenius III.
 Papa. Quod cum certò intellexisset S. Ber- *Epist. 237*
 nardus, aureas ad suum olim discipulum lit-
 teras dedit, hoc initio: *Amantissimo Patri &*
Domino, Dei gratia summo Pontifici Eugenio Ber-
nardus Clara-Vallis vocatus Abbas, modicum id
quod est. Auditum est in terra nostra, &c. Scri-
 psit & aliam epistolam ad Cardinales, quæ
 est numero 236.

Otterburgensis Abb. apud Kayserlautern
 Palatinatus opidū fundata est circa an. 1145.

Anno 1146. Lapis S. Michaelis in Saxonia
 sic dictum Monasterium à Campesibus ope
 Beatricis *Quedelimburgensis* Abbatissæ æ-
 dificatur.

Anno eodem Ecclesia *Tornacensis*, quæ 1146
 ab annis ferè 600. proprio caruerat Episco-
 po, procurante S. Bernardo, rursus propriū
 accepit Episcopum, nomine Anselmum, an-
 tea Abbatem S. Vincentij *Laudunensis*: qui
 Romæ ab Eugenio III. est consecratus. Ita
 Robertus *Montensis*.

S. Bernardo crucem per Gallias prædicante, Ludouicus Rex cum Ludouico Flandriæ Comite, & Henrico Theobaldi Blefensis Comitis filio, Vizeliaci crucem suscipit, & anno sequente in Syriam se contulit. *Idem & Baronius.*

In Natali Domini apud Spiram S. Bernardus Conradum Romanorum Regem, cruce signat. *Baronius.*

Anno eodem fundata dicitur Abbatia de *Lisa* in Noruegia, *Sana Vallis* apud Venetos.

Henricus Murdacus ex Abbate Fontanensi creatur Archiepiscopus Eboracensis in Anglia ab Eugenio III. vt testatur Griel. Neubrigensis lib. I. c. 17.

Annò 1147. S. Bernardus Germaniam peragravit. Christi virtute cæcis visum, claudis gressum, surdis auditum, mutis vocem restituens, diuersos morbos curans, variaq; prodigia Colonia, Aquisgrani in Brouviler & passim edens. Et vita ipsius, descripta per Gulielmum Abbatem.

Vikariensis Abb. in Brabantia fundatur.

Brabantiam nostram Sanctus Bernardus Abbas Clarauallensis prædicando sæpius peragravit. Affligenium veniens duas ibi conciones habuit, & monachos ad Cisterciensis ordinis institutum amplectendum cohortatus est; sed irritò conatu. Inde Gemblacum se contulit, atque ibi casulam suam, quâ Missarum solemnia celebrarat, in beneuolentiæ

lentiæ testimonium reliquit: quæ Gemblaci hodieque adseruatur. Itaque rogatus à plurimis, vt sui instituti sodales aliquot in Brabantiam mitteret, monachos duodecim cum *Laurentio* Abbate, tertio decimo, & Conuersis quinque ex *Claraualle*, transmisit. Hi in *Boueria*, ad fontem *Goddiarch* subsistentes, cum agri aliquot ipsis essent oblati, ibidem monasterium atque oratorium rudi opera anno 1147. construxerunt: *Godfrido Tertio*, Duce apud Brabantos imperante.

Superuenit postmodum ipse S. Bernardus: quo suadente ad vallem medias inter siluam sitam ad flumen *Tiliam*, quia commodior esset, sese transtulerunt, in qua hodieque sedem habent (quod monasterium hodie *Villarium* seu *Villare* nuncupatur) estque illud ipsum à S. Bernardo anno 1151. visitatum. Quo etiam tempore diuina in illo celebravit.

Louanienses suauiori voce Diliam nuncupant.

Inter Abbates præ cæteris enituerunt isti. CAROLVS Abbas VIII. frater Comitis Seynensis, & antea generosus in seculo miles siue eques. Fuerat is primus Monachus in *Hemmenroda*, estque inde ad Abbatialem dignitatem inuitus à Capitulo generali abstractus. Floruit anno millesimo centesimo nonagesimo septimo, & latere volens, *Hemmenrodam* demùm redijt, obiit-

obiitque in monialium S. Agathæ eiusdem ordinis Abbatia.

*Conradus
9. Abbas,
post Con-
dinalis.*

ANNO

1209.

CONRADVS IX. Abbas, filius Comitiss Seynensis, ex Canonico S. Lamberti Leodiensis, monachus in Villario, deinde Prior, ac demum Abbas factus, nec diu virtus eius intra Brabantia terminos latere potuit. Itaque Clarauallensis primus, postea Cisterciensis Abbas creatus, ac demum ab Honorio III. Pontifice Maximo Cardinalis & Episcopus Portuensis est designatus: Sedis Apostolicæ Legatus cum esset, Bononiæ Dominicanorum institutum tunc recens natum approbavit; ut in vita S. Dominici legitur. Post in Germaniam veniens, Moguntia concilium celebravit, & multa in eo utilia decrevit.

Defuncto postmodum Pontifice, cum de successore nominando Cardinales acriter disputarent, visum fuit inter tres Cardinales, quos inter & Conradus fuit, compromissum facere. Cumque alij duo ipsum designare vellet Pontificem, Absit, inquit, ut ego me ipsum dicar elegisse.

Morti vicinus cygneam hanc vocem vir optimus emisit; *utinam vsque in hanc horam in Villari sub disciplina vixissem regulari, & cum culina hebdomadarijs ibidem scutellas abluissem.*

Conradum hunc nostrum media inter negotia secularia, pijs cœlestibusque mediatio-

tatio-

rationibus deditissimum fuisse commemo- *Lib. 1.*
 rat Thomas Cantipratanus . Sanctitatem *Ap̄ 6.9*
 quoq; illius Chronica Brabantiaē commen-
 dant. Vide infra an. 1219.

Guilielmus Abbas XI. ab eximiam in pau-
 peres liberalitatem, à Thoma Cantipratano
 laudatus, ad cœnobio Grandipratense in a-
 gro Namurcensi, & Bernardinum in Bra-
 bantia ad Scaldim, colonias deduxit. Pòst
 Abbas Clarauallésis creatus, ibidem est con-
 ditus, non sine signis vitæ sanctissimè & ca-
 stissimè peractæ. Qua de re vide versus pau-
 lò infra positos.

Amelricus primus monachus Funiacensis, *Circa an-*
 post in Trium fontium : deinde in S. Remi- *nũ 1268.*
 gij cœnobio, ac demùm Villariensis Abbas
 XVIII. fuit. Is plurimorum vtriusque sexus *De quib.*
 beatorum ac sanctitate illustrium corpora *plura vi-*
 post altare summum reposuit; hac inscri- *de paulò*
 ptione addita: *infra.*

Ecce latent fratris Arnulfi Cornibut ossa;
Hic iacet Abundus Huyésis, crimine mūdus;
Clauderis hac cista Godefride beate Sa-
crista;

Qui vitium nescit, Bonifacius h̄c requiescit;
Hic de Niuella Marquinna iacet domicella;
Calcans mundana de Cornelion Iuliana;
Su sancti Syri memor Helvyigen sepeliri;
De Grauiò iacet hic dulcis & honesta Ma-
ria,

Rachel

*Rachel, non Lia, propriè fuit ista Maria;
Hic iacet Henricus Monachus de Geest, ini-*
micus

*a Fuit no-
bili gene-
re Dongel-
bertorum
basus.*

*Mundi, cui clerus quondam fuerat sat amicus;
De a Dongelberto iacet istic nomine certo
Guilielmus dictus, monach^o vit^a benedictus.
Hi mundo corde vixerunt & sine sorde,
Vite forma dati nobis sunt hic tumulati.*

Horum Beatorum sacra ossa R. D. Robertus Henrion Abbas Villariensis XLVIII. è veteri tumulo in sacellum magnificè adornatum an. 1599. transferenda curauit.

Licet quædam attexere ex manu scripto Chronico Villariensi.

Arnulfus Gestellensis primùm Abbas loci S. Bernardi apud Antuerpiam, post Villariensis Abbas XIX. an. 1271. creatus præfuit annis 5. Cuius quidem temporibus traduntur in Villario fuisse monachi centum, & Conuersi trecenti.

Dionysius Zeuerdonchus Bruxellensis ex Decano & Canonico Lirano Abbas Villariensis XLIV. primus mitrâ pontificali usus est, ex Romani Pontificis indulto, *Ioan. Regnaultio*, Maletensi, Abbati XLIII. & post Episcopo Megarensi, iam pridem concessa. Item disciplinam prædecessorum incuria collapsam reuocauit, atque ædificia Villariensia domi forisq; magnificè instaurauit. Quo alijsq; nominibus, Carolo V. Imper. eiusque

eiusque forori Mariæ Hungariæ, Belgarum
Gubernatrici, gratissimus exstitit, obiitque
an. millesimo quingentesimo quadragesimo
quinto.

Hactenus de Abbatibus. Pauca liceat hoc
loco subiungere *de Casario Heisterbacensi*. Fuit
is Prior Villariensis, sub Gulielmo VII. Ab-
bate Villariensi, olim Priore Heisterbacen-
si; idemque venerabili Godefrido Sacri-
stæ Villariensi per familiaris exstitit. De
quo & alijs monachis Villariensibus sancti-
tate conspicuis idem Cæsarius multa com-
memorat in suis Dialogorum libris.

*De iisdem
multa
Tho. Can-
tipratanus
in libris
Apum.*

Hæc ex Chronico manuscripto Villari-
ensi haufimus, quod ibidem exstat manu-
scriptum. Exstant & in Rubræ Vallis mo-
nasterio apud Bruxellam, Chronica Abba-
tum Villariensium, hoc initio, *Cum aliquan-
do*. Item Gesta virorum illustrium monaste-
rij Villariensis, hoc initio, *Dominus Carolus*.
Quæ omnia utinam aliquando in lucem pro-
ferantur, & describantur ex libro, cui titulus,
Nouale Sanctorum.

Cæterum in veteri codice manuscripto,
qui apud me exstat, post vitam B. Arnulfi
Conuersi Villariensis, sic legitur de venera-
bili Guilielmo XI. Abbate Villariensi: *Ver-
sus de miraculo, quod contigit Domino Guiliel-
mo quondam Abbati Villariensi, postea Clara-
gallensi post obitum eius, scilicet quod virilia, vel
etiã*

etiam ipsorum cicatrices non sunt inuenta penitus in eo, nec sexus aliquis, sed locus ibidem totus planus & equus inuentus:

*Pullulat insignis victoria virginitatis,
Guilielmo signis post fata micante beatis,
Inquinet vt nulla corpus pollutio, sexus
In dubio flexus, stabili stat in inguine bulla;
Felix Eunuehi pia consolatio luci,
Subtractus fragili virtute refulget herili,
Sed nec martyrij penitus priuatus honore,
Qui fuit exilij socius, virtutis amore.*

Quod ad filias Abbatiae Villariensis attinet, sunt eae duae admodum nobiles, nimirum *Grandipratensis* anno 1231. & *Altera S. Bernardi* apud Antuerpiam anno 1238. nata: vt tradit auctor Chronici Villariensis.

In Villario sepulti sunt *Henricus II. Brabantiae Dux*, cum vxore *Sophia*, quae erat filia *S. Elifabethae*, & *Ioannes III.* itidem *Dux Brabantiae*.

DE MONACHIS VILLARIENSIBUS, sanctitate illustribus.

B. Abundus.

Venerabilis *Abundus* Villariensis Monachus, patriâ *Huyensis*, quod opidum est prouinciae *Leodiensis*, floruit circa annum 1220. prophético spiritu & miraculis clarus. De quo vide *Chronicon Villariense*, & *Ioannem d'Assignies* cap. 26. Vita eius exstat manu scripta in Villario.

B. Ar-